

Hondsrug en Veenlanden

Editie 7, Jaargang 3, Nummer 1

Dotterbloem rukt op in de Mandelanden

Nieuw thema voor ons tijdschrift

IVN Borger-Odoorn- natuur in uw eigen omgeving

ivn natuur
educatie
Borger-Odoorn

Verlag algemene ledenvergadering 2019

door Jaap de Bruijn

Op donderdag 7 februari vond de algemene ledenvergadering plaats. Het ledental groeit langzaam en staat nu (eind maart) op 74. De bekendheid van de vereniging neemt toe. Steeds meer mensen weten ons te vinden, met vragen en verzoeken om medewerking. Hier kan helaas niet altijd op worden ingegaan omdat de mankracht beperkt is. Meer helpende handen van de leden zijn dus altijd welkom. Desiree Bergsma, de secretaris in het bestuur, heeft haar functie overgedragen aan Jos Vink. De voorzitter bedankte haar voor haar grote inzet. Desiree was vanaf het begin betrokken bij het opzetten van de IVN-afdeling en bij tal van activiteiten en projecten. Als afscheidscadeau kreeg zij een bakje met biologische bloembollen. Jos heeft in het afgelopen jaar al als kandidaat meegedraaid in het bestuur en werd nu officieel benoemd. Elsa Schepers gaat komende tijd meelopen om te kijken of een bestuursfunctie iets voor haar is. De activiteitencommissie heeft ook versterking gekregen met Hiltje Ramerman. Alda Lesschen wil ook actief worden in deze commissie. De excursie door de Mandelanden is langzamerhand een klassieker en zal ook dit jaar weer plaatsvinden. Wietze Koops laat weten dat de werkgroep Mandelanden meer dan 300 verschillende soorten planten heeft geïnventariseerd waaronder een aantal bijzondere.

Foto: pauze tijdens de lunchwandeling ©Jos Vink

Foto: lunchwandeling ©Jos Vink

Verder waren er excursies naar het wolvenspoor in Schoonloo, het Anloërdiep en het Lauwersoog. De duur van excursies is moeilijk van te voren te voorspellen. Dat hangt o.m. van de vragen van deelnemers af. Wel zal er voortaan een indicatie van de zwaarte gegeven worden. De cursus over permacultuur en de minicursus mieren trokken veel belangstelling en hebben ook een aantal nieuwe leden opgeleverd. De grootste klapper was net als vorig jaar de natuurfilm van Henk en Janetta Bos met een volle zaal in het hunebedcentrum. Het project met de overhoekjes in Valthe is inmiddels afgerond. In samenspraak met de inwoners zijn een aantal lapjes ongebruikte grond ingezaaid met een bloemenmengsel en zijn er een bankje en drie infopanelen geplaatst. Er wordt nu gekeken of er een soortgelijk project in Drouwen opgezet kan worden. Een van de manieren om de biodiversiteit te bevorderen is het aanleggen van bloemenweides. De vereniging verkoopt aan zowel leden als niet-leden bloemenzaad van de biologische kwekerij Cruydt-Hoeck en stelt een eenvoudig stappenplan ter beschikking om een stukje van je tuin in een bloemenweide om te toveren. Hoe gaan we de eikenprocessierups bestrijden? Daar zijn wel een paar ideeën over. Het is bekend dat mezen de beestjes graag lusten. Daarom heeft de gemeente 53 nestkastjes opgehangen en hebben wij er 147 uitgedeeld aan particulieren. Minder bekend is dat vleermuizen ze ook lusten. Daarom gaat de gemeente dit jaar 25 vleermuiskasten ophangen. De gemeente heeft dit jaar nog eens 200 nestkastjes laten maken, waarvan er 150 al zijn opgehangen. Tenslotte zijn de rupsen ideaal voor sluipwespen om er hun eitjes in te leggen. Sluipwespen houden niet van kale grond, dus voorzichtig met maaien. Dit jaar organiseren we een excursie rondom de zeldzame knollathyrus in Eesergroen. De knoflookpad gedijt goed in het poeltje bij de ijsbaan in Valthe. Er zal geprobeerd worden hem ook in andere poelen uit te zetten. Met de Idylle gaat het steeds beter. Door het maaien en afvoeren van maaisel wordt de grond steeds armer en gedijen er steeds meer soorten. Misschien is het wel een goed idee om de vlinders te beschermen tegen harde wind met een windsingel van waardplanten. Na de pauze kwamen vier vertegenwoordigers van het Anastasiadorp aan de Boer-mastreek bij Exloo aan het woord. Dit is een groep mensen die een zelfvoorzienende leefgemeenschap wil opzetten. Zij vertelden over hun toekomstplannen en hun ervaringen met de overheid.

Hondsrug en Veenlanden

IVN Borger-Odoorn - 2019-1

Voorwoord

De redactie van ons contactblad is er weer goed in geslaagd om in deze editie een grote diversiteit aan artikelen op te nemen. Daardoor realiseer ik mij dat we binnen onze afdeling met heel veel verschillende zaken bezig zijn en ook ieder op de wijze die hij leuk vindt. De één kan goed een avondje stilzitten om dassen te tellen, de ander hanteert liever schop of snoeischaar om de kamsalamander een plezier te doen. We kunnen dus wel stellen dat het met de biodiversiteit onder onze leden wel goed gesteld is. Helaas gaat het met de biodiversiteit in de natuur om ons heen minder goed. Ik zie de verschraling van het agrarisch landschap rond mijn woonplaats Drouwen ieder jaar toenemen. De graszoden waren er al en nu ook leliebollen. Je hoeft niet doorgeleerd te hebben om te begrijpen dat de weidevogels hier hun jongen niet meer groot krijgen! Op de akker van het graszodenbedrijf staat een schreeuwerig bord met de tekst 'Groeit hier uw gazon?' Dat triggert mij. Mijn gazon? Nou, ik dacht het niet! Zinloos gras is het. En u weet, met zinloos gras maakt IVN Borger-Odoorn korte metten. Ons project 3Bees is een groot succes. Verderop in dit blad leest u meer hierover. En we gaan door. Totdat we al die eindeloze akkers met graszoden omgevormd hebben tot bloemenweides vol bijen, vlinders en weidevogels. Als dat toch eens zou kunnen! Ik wens u veel leesplezier.

Lidy Kuiper, voorzitter

Foto: Voorzitter Lidy Kuiper schenkt koffie na lunchwandeling ©Jos Vink

Inhoud

- 2 Verslag ALV
- 3 Inhoud, voorwoord en colofon
- 4/5 Fauna van het Molenveld
- 6 Werkgroep Mandelanden
- 7 Natuurmoment van Lenie Doornkamp
- 8/9 Een avondje stilzitten
- 10 't Ven
- 11 Nestkasten en bloemenweides
- 12 Algemene ledenvergadering 2019

Colofon

Bestuur:
Voorzitter: Lidy Kuiper
Secretaris: Jos Vink
Penningmeester: Jan Veldman

Redactie:
Jaap de Bruijn, Jan Veldman,
Jos Vink
redactieadres:
kopijivnborgerodoorn@gmail.com

Opmaak tijdschrift en website:
Lenie Doornkamp

Fotografie in dit nummer:
Lenie Doornkamp, Koos Roggeveld, Jos Vink, Hans Wolters, achterpagina Albert Hoiting, voorpagina: Jos Vink

Drukker:
Editoo B.V. te Arnhem
085 773 774 2

De fauna van het Molenveld

DOOR: KOOS ROGGEVELD

Dit is alweer het laatste artikel over het Molenveld bij Exloo. Eerder schreef ik over het Molenveld in het algemeen (2018-2) en over het Molenveld en haar flora (2018-3).

Dit artikel gaat over dieren die we in dit mooie natuurgebied kunnen aantreffen. Op het Molenveld zijn van haast alle diergroepen wel soorten te zien. Naast amfibieën en reptielen, ook vogels, zoogdieren en insecten.

Mierenleeuw

Net op de grens naar het Odoornersand zitten mierenleeuwen. Dit zijn insecten waarvan de volwassen dieren op libellen lijken. De larven leven in het mulle zand en graven een trechtervormige valkuil. Daarmee vangen ze spinnen en mieren. Met zijn platte kop duwt hij zand weg en gooit het ook naar mieren, die in de kuil zijn gevallen. De prooi valt in de trechter, wordt gegrepen door de grote kaken van de larve en daarna leeggezogen. De larven zijn van vroeg in het voorjaar tot ver in het najaar actief. De volwassen dieren hebben een korte levensduur. Mierenleeuwen gaan sterk in aantal achteruit. Dit insect eist rulzand van de goede korrelgrootte, want een toevallige passant die langs de rand loopt moet in het hol glijden en dat gaat alleen als de korrels lekker klein zijn.

Foto trechters (zie rode pijltjes) mierenleeuw: ©Koos Roggeveld

Zandhagedis

De zandhagedis is een robuust gebouwde hagedis waarvan vooral de mannetjes in het voorjaar en de zomer opvallen door de groene kleur op hun flanken. Zandhagedissen komen voor in warme en droge gebieden in duinen en op heiden. De vrouwtjes leggen hun eieren in het zand, die vervolgens uitbroed worden door zonnewarmte. Kleine

stukken heide worden afgegraven speciaal voor de zandhagedis zodat ze haar eieren kan leggen in rul, droog zand. Dit zien we nu eigenlijk alleen nog op de paden op de hei. En dat geeft verstoring voor de ei-leggende vrouwtjeshagedis (mountainbikers). Dus graaft Staatsbosbeheer stukken af om weer open zand te krijgen en nu hopen we dat de hagedis daar de eieren gaat leggen.

Foto: door klapekster opgespieste hagedis? ©Koos Roggeveld

Levendbarende hagedis

De levendbarende hagedis is ons kleinste maar tevens succesvolste reptiel. De soort onderscheidt zich van de andere inheemse hagedissen door een eenvoudige, bruinige kleur zonder een echt opvallende tekening of patroon. En er is altijd (een aanzet tot) een donkere rugstreep aanwezig. De soort komt vooral voor op zandgronden en hoogvenen in het Oosten, Midden en Zuiden. Maar ook op Terschelling en in delen van Zeeland heeft deze hagedis een leefgebied. De leefplaats is zeer divers, al worden vooral heidegebieden, hoogvenen en open bossen bewoond. Zoals de naam al zegt baart deze hagedis levende jongen. De hagedis is eierlevendbarend. De pas geboren diertjes zijn verpakt in een doorschijnend vlies, waar ze direct of na langere tijd uitbreken.

ivn natuur
educatie
Borger-Odoorn

Kijk voor de activiteiten van 2019 op onze website:
<https://www.ivn.nl/afdeling/borger-odoorn/activiteiten>

Fauna van het Molenveld -vervolg

Heikikker

Ook de heikikker vinden we op het Molenveld. Ze houden van kleine watertjes zoals vennen en poelen in open plekken in het bos, heidevelden of duinpannen. In de voortplantingstijd zijn heikikkers erg schuw. Ze duiken direct onder water als er iets verdachts gebeurt. In de voortplantingstijd (eind februari tot uiterlijk begin april met een piek in maart) kleuren de mannetjes van de heikikker soms licht- tot fel blauw. Dit komt doordat er door veranderende hormoonspiegels lucht onder de huid kan komen. Hierdoor trekken ze de aandacht van de vrouwtjes. Voor de vrouwtjeskikkers geldt: hoe blauwer het mannetje, hoe aantrekkelijker hij is. De blauwe kleur is maar enkele dagen aanwezig. In het voorjaar op zwoele avonden roepen koren heikikkers 'bloop-bloop'. Dit geluid klinkt als lucht die ontsnapt uit een fles onder water.

De heikikker is een middelgrote kikker met een iets spitse snuit. Heikikkers hebben een bruinige kleur, met vlekken op hun rug en flanken en een lichte buik. Sommige heikikkers hebben geen vlekken. Wel hebben ze vaak een lichte lengtestreep over de rug heen. De kikkersoort bezit een relatief grote graafknobbel op de achterpoot (ongeveer halve teenlengte). Heikikkers kunnen tot 8 cm groot worden. De heikikker lijkt veel op de bruine kikker alleen is hij kleiner en zijn graafknobbel is duidelijk groter. Verder valt hij op door de meestal duidelijke rugstreep en een spitsere snuit.

Heikikkers komen voor in Noord- en Noordoost-Europa. In Nederland vinden we hem in de meeste provincies in geschikte gebieden, maar op de meeste plaatsen is hij niet algemeen.

Wist u dat....

alle tot nu toe door ons uitgegeven tijdschriften ook via de website te lezen zijn? Dat gaat via deze link:

<https://www.iun.nl/afdeling/borger-odoorn/tijdschrift-hondsrug-en-veenlanden>

Kort gezegd: ga naar onze website, klik in het linkermenu op 'Tijdschrift'

Foto klapekster: ©Lenie Doornkamp

Klapekster

Eén van de bijzondere vogelsoorten van het Molenveld is de Klapekster.

Dit is een wintergast die je op de Drentse heide en (hoog)venen kunt tegenkomen. Het is een prachtige vogelsoort met een bijzondere manier van leven. De klapekster is de grootste uit de familie klauwierien in Europa. Slachter, beul of slager is de betekenis van de wetenschappelijke naam (Lanius) van deze vogelfamilie. Deze zangvogel heeft een haaksnavel en poten met scherpe nagels. Hij vangt levende prooien zoals hagedissen, veldmuizen, kleine vogels en grote insecten.

Ze leggen voedselvoorraden aan als ze genoeg prooien hebben gevangen. Daarbij worden de prooien aan scherpe voorwerpen gespietst, zoals doorns of dunne takjes. De klapekster was een broedvogel in Nederland en dan vooral op heidevelden, hoogvenen en kap- of stormvlaktes in het bos, rond 2000 voor het laatst op de Veluwe. Tegenwoordig zijn het 'slechts' doortrekkers en in zeer klein aantal wintervogels, die voornamelijk uit Zweden komen.

Werkgroep Mandelanden

Wat doen wij in 2019?

DOOR: JOS VINK

De werkgroep Mandelanden inventariseert al sinds 2014 de plantengroei in het natuurgebied Mandelanden bij Borger. In totaal zijn er in de afgelopen jaren 304 verschillende plantensoorten genoteerd. Daaronder bevinden zich bijzondere soorten die in onze provincie zeldzaam zijn. Bijvoorbeeld de grote boterbloem en de rode ogen-troost. Er zijn vooral veel planten gevonden die afhankelijk zijn van kwelwater. Dat is regenwater dat bijvoorbeeld in de bossen op de Hondsrug valt en daar in de bodem zakt. Dit water wordt kwelwater als het elders, vaak kilometers verder weer opwelt uit de bodem. Omdat het water ondergronds heel langzaam stroomt is dit kwelwater soms wel honderd jaar en meer onderweg. Uit de diepe ondergrond neemt het water allerlei stoffen met zich mee waaronder ijzer. Dit is de reden waarom in de Mandelanden de grond bruin kleurt. Vooral zeldzame planten profiteren van dit ijzer- en kalkrijke water. Deze planten vatten we samen onder het begrip kwelindicatoren. In het afgelopen jaar hebben we tijdens de planteninventarisaties vooral gelet op het voorkomen van deze kwelindicatoren. Ik noemde de grote boterbloem al. Maar ook de gewone dotterbloem houdt van kwel. Andere voorbeelden zijn holpijp, kleine watereppe en waterviolier.

Bijzondere planten

Naast de planten die afhankelijk zijn van kwel letten we ook speciaal op bijzondere soorten die we graag zien in een dotterbloemhooiland. De echte koekoeksbloem bijvoorbeeld, die vroeger overal bloeide maar nu alleen te vinden is in natuurlijke graslanden. Ook moeraskartelblad is zo'n soort en natuurlijk kijken we ook met extra aandacht naar orchideeën. We vonden al de rietorchis en de brede orchis.

Verspreidingsatlas

Van alle bijzondere planten die we vinden leggen we de groeiplaats en de aantallen nauwkeurig vast. Hierbij gebruiken we NOVA. Dit is een app voor de mobiele telefoon die door Floron speciaal voor dit doel is ontwikkeld. Alle gegevens die we op deze manier verzamelen worden gepubliceerd in de Verspreidingsatlas die via internet te raadplegen is.

2019

Dit jaar zijn we al een paar keer het veld in geweest. We brengen in kaart hoe het gebied er uit ziet. Waar zijn de graslanden die een goede kans hebben om zich te ontwikkelen tot dotterbloemhooiland? En hoe staat het met het pitrus dat op sommige plekken welig groeit? De bedekking van de bodem met pitrus wordt op een kaart in procenten aangegeven. Ook de moerasgebieden met lisdodde en riet worden op de kaart ingetekend evenals de plekken

In 2019 worden voor 't eerst tientallen soms forse dotterbloemen aangetroffen in de Mandelanden. Foto ©Jos Vink

waar wilgen en elzen opduiken. Samen met de gegevens die we verzamelen tijdens de planteninventarisaties geven deze gegevens een beeld van het hele gebied waarbij zichtbaar is welke stukken het meest waardevol zijn. Deze waardevolle gebieden kunnen alleen in stand blijven wanneer ze regelmatig worden gemaaid.

Advies aan het Drentse Landschap

Alle gegevens die we verzamelen worden aangeboden aan de Stichting Het Drentse Landschap, de beheerder van het gebied. Ze vormen samen met de gegevens die Het Drentse Landschap zelf verzamelt een belangrijke input voor het nieuwe beheerplan van het gebied dat volgend jaar wordt gepresenteerd.

Meer weten en excursie

Op onze website kan achter het tabblad Gebieden/Mandelanden een tweetal documenten (PDF vorm) gedownload worden. Het betreft een lijst van alle gevonden planten en een uitgebreid verslag van onze activiteiten in het gebied sinds 2014.

Verder is er ook dit jaar weer een zwerftocht door het gebied. Noteer de datum donderdag 18 juli om 19.00 uur op de kalender.

Scan de code met een geschikte app op uw telefoon om naar het document op de website te gaan.

Natuurmoment van

LENIE DOORNKAMP

Toen ik de titel van deze rubriek voor het eerst las wist ik gelijk wat mijn 'natuurmoment' was. Als natuurfotograaf heb je uiteraard wel vele momenten gehad en hopelijk nog te goed, maar er blijft je toch een moment bij dat heel speciaal is. Voor mij is het moment dat ik voor het eerst bewust een ijsvogel zag onvergetelijk. Dat heeft mij zó geraakt dat het mij compleet ontroerde. Ergens vaag had ik wel eens een 'blauwe flits' met een hoog geluidje gezien en gehoord. Maar daar een foto van maken leek onmogelijk. Toen hoorde ik van iemand dat in de Amsterdamse Waterleidingduinen ook ijsvogels waren en dat je die goed kon zien vanuit een soort schuilplek. Een uitje naar dat gebied werd een keer geregeld, het was in september 2013, we gingen ook voor de damherten en de zee natuurlijk. Maar ik had er wel mijn natuurmoment daar in de AWD en heb een aantal foto's kunnen maken. Wat een prachtig vogeltje met die bijzonder blauwe kleur. Deze vogel liet mij nooit weer los.

Mijn eerste ijsvogel!

In eigen tuin!

De ijsvogel is nu nog steeds mijn favoriete vogel. Lastig te fotograferen maar als je je verdiept in hun leefwijze kom je dicht in de buurt. Maar het kan ook zo zijn dat de ijsvogel naar jón toe komt... het was 3 jaar later eigenlijk opnieuw een natuurmoment om er achter te komen dat een ijsvogelvrouwtje regelmatig in onze eigen tuin bleek te komen. Wij kwamen daar achter doordat ik een wildcamera in het voederhuisje had geplaatst. Gewoon, om eens te zien wat er zoal aan vogels bij het voer kwam. Ze bleek regelmatig een klein visje uit de vijver te vissen.

Ijsvogelman met vis

Ijsvogelvrouwtje (onderkant snavel is oranje)

Maar de mooiste foto's – tot nu toe (want je wilt als fotograaf altijd betere foto's maken) – heb ik kunnen maken bij iemand die een enorme vijver in zijn tuin heeft. Daar heeft zich sinds een paar jaar een ijsvogelpaartje gevestigd en zij brengen regelmatig jongen voort. Je zit daar in een hutje, betaalt er voor, maar dan heb je een prachtig zicht op de ijsvogels. Mits ze komen natuurlijk, want dat wil ook nog wel gebeuren, dat je een halve dag zit te wachten en te kijken en ze komen niet. Inmiddels ben ik er een paar keer geweest en ik geniet enorm na van de foto's. Door omstandigheden vorig jaar heb ik nog geen jongen kunnen fotograferen, maar hopelijk gaat dat dit jaar lukken. Zo blijft er altijd iets te wensen over. Voor meer ijsvogelfoto's verwijs ik u naar mijn website www.leniedoornkamp.nl, bij de albums vindt u een apart album met ijsvogelfoto's. U kunt mijn recente foto's ook bekijken via mijn blog www.dithoudtmijbezig.nl

Een avondje stilzitten

AUTEUR: ROELOF MANTING

Het monitoren van en kijken naar vogels die in Nederland broeden, overwinteren of ons land toevallig aandoen, is een grote passie van mij. Maar daarnaast heb ik in onze natuur nog een andere belangstelling.

Een aantal jaren geleden ben ik uitgenodigd door een mede-vogelteller om te assisteren bij een dassentelling. Het betrof één van de centrale tellingen die georganiseerd worden door de Dassenwerkgroep Drenthe. Later volgde ik een cursus over het kunnen lezen van sporen en aanwijzingen in de natuur. Meer en meer ging ik met mijn neus naar beneden lopen om sporen te zoeken. Mijn medevogelaars zeiden: "Roelof, je moet met de neus omhoog kijken! Wat zoek je toch steeds?"

Inmiddels ben ik blij dat ik deel uit mag maken van het team dat dassenburchten in Borger-Odoorn en Gietermonitort. Samen met Harry Boerma en Hans Wolters verzamelen we informatie over deze grootste martersoort in ons land.

Het monitoren van een burcht wordt o.a. met behulp van een wildcamera uitgevoerd. Zo nu en dan wordt er ook gepost. Eenmaal per jaar is er een gezamenlijke telavond. Er wordt dan op gepaste afstand tijdens een avond gekeken naar de bezetting van zoveel mogelijk burchten. En vooral: is er jonge aanwas? Over één van deze avonden wil ik iets vertellen.

Foto: dassenpijp ©Jos Vink

Een avondje dassen kijken

De burcht die door mijn medetelster Sylvia van Dijk en mij bezocht ging worden, was twee weken eerder al bezocht. De pijpen die het meest gebruikt werden had ik bekeken. En ook in kaart gebracht waar we het beste konden gaan zitten afhankelijk van de windrichting. Zulke informatie is belangrijk om te weten. En moet niet op de avond nog een onbekende factor zijn.

Om ongeveer 19.00 uur gingen we stilletjes naar de

burcht. Vooraf nog even een plasje doen, later kan druk op de blaas erg ongemakkelijk zijn nietwaar? Stoeltjes werden uitgeklapt. Naast elkaar gingen we zitten. Een camouflagekleed ging over onze knieën. We hadden goede weersomstandigheden en... weinig muggen. Vooral dat laatste is een verademing.

De minuten verstrijken. Je wordt je meer en meer bewust van de omgeving waar je bent. Wachtend op dat wat komen gaat (althans dat hoop je) heb je alle tijd om je omgeving te bekijken, en te luisteren naar de geluiden om je heen. Het getik van de specht. Een schorre schreeuw van een gaai. Geritsel van blad door een ...? Praten met elkaar doe je niet. Als het moet dan maar even heel zachtjes iets fluisteren. Maar liever even niet, dat kan later wel weer.

Langzaam wordt het wat schemeriger, stiller. We wachten inmiddels al ruim een uur en er is nog geen teken van leven bij de burcht. Sylvia en ik hebben beiden een passie voor vogels (beiden monitoren we gebieden in eenzelfde natuurgebied). En we kunnen aan de vogels horen dat deze zich voorbereiden op de avond die gaat vallen. We vervelen ons niet. Stil zittend, kijkend en luisterend worden we één met de omgeving waarin we verblijven.

Foto dassen: ©Hans Wolters

Om 20.30 uur hebben we al 1,5 uur stil gezeten. Zo nu en dan moet ik eens aan mijn neus krabbelen of even gaan verzitten. Dat gaat altijd in slow motion. Snelle bewegingen vallen op en dat moet niet. Dat stilzitten lijkt lang te duren, maar mijn ervaring is iedere keer opnieuw dat ik me geen moment heb verveeld. De tijd is er om over iets na te denken. Rust. Maar naarmate de tijd verstrijkt en de schemering toeneemt, weet je dat er ieder moment iets kan gaan gebeuren. Of toch niet?

Dan om ongeveer 20.45 uur, nog steeds is er goed licht om waar te nemen. Ik zie in mijn rechterooghoek iets bewegen.

Ja! Twee kleine dassen scharrelen iets verderop. Je zintuigen gaan op scherp in een fractie van een seconde. Sylvia krijgt een sein. Met mijn vinger in de juiste richting wijzend en daarna twee vingers omhoog geef ik informatie door. Sylvia had ze al gezien.

Doodstil wachten we af. De twee kleintjes zijn blij dat ze buiten zijn. Overdag is het verplicht binnen blijven in de veilige burcht. Dassen zijn echte schemer- en nachtdieren. En nu mogen de jonge pubers de ontzettend interessante wereld gaan ontdekken. Al gauw moet ik drie vingers omhoogsteken. Nog een jong dier! Mijn hart juicht,

mooi-mooi-mooi! Wel blijven stilzitten natuurlijk. Maar dan komt een moment dat ik niet snel zal vergeten. In een kort tijdsbestek komen er nog 3 andere jonge dassen aangelopen. Normaliter zijn er in de burcht 1 tot 4 jonge dieren aanwezig. En ook regelmatig niet. Meerdere volwassen dieren kunnen aanwezig zijn in één burcht. Vrijwel altijd is er één vrouw die dragend is. In deze burcht hebben twee zeugjes (vrouwelijke dassen) voor nageslacht gezorgd. Iets wat niet vaak voorkomt. En natuurlijk is er in de burcht ook minimaal één beer (manelijke das).

Het zestal komt steeds dichterbij. We horen de dorre bladeren ritselen. De groep is aan het foerageren en kijkt onder het bladerdek of er nog een versnapering aanwezig is.

Onze grootste angst op dat moment was dat, wanneer de dieren te dicht in onze buurt kwamen, er alarm gegeven werd en alle dieren weer in de burcht zouden gaan. Als dat gebeurde konden we direct naar huis. Einde voorstelling.

Maar de jonge dieren kwamen dichterbij en gaven geen alarm. Ik geloof niet dat ik nog veel ademde. Inmiddels was de afstand nog maar enkele meters. De groep splitste op dat moment in twee groepen. Drie gingen links om ons heen en de andere aan de rechterkant. Het geritsel was nu achter ons. Bewegen deden we nog steeds niet. Achteromkijken durfden we ook niet. Het geritsel ging langzaam naar achteren. Mijn inschatting is ongeveer 5 meter. Dan is er weer beweging in mijn rechter ooghoek. Een volwassen vrouwelijk dier komt te voorschijn, samen met een zevende jong!

Foto: das ©Hans Wolters

Scan deze QR code om een leuk filmpje over dassen te zien.

Natuurmoment

Op pagina 7 kon u het natuumoment van Lenie Doornkamp lezen. En hier op deze pagina deelt Roelof Manting een geweldige belevenis. Heeft u ook een bijzonder natuurmoment meegemaakt? Deel het met ons! U kunt zich aanmelden bij de redactie om deel te nemen aan de rubriek 'Natuurmoment van....' via het e-mailadres:

kopijivnborgerodoorn@gmail.com

Dit oudere dier was op weg naar de jonge dieren achter ons. Na enkele meters en nog op een 15-tal meters afstand bleef ze staan. Het zevende jong ook. Er gebeurde eventjes niets. Het was duidelijk dat de ervaren volwassen moeder iets opmerkte wat er nog niet eerder was. Doodstil bleven we wachten op wat er ging gebeuren. Achter ons ritselde het onafgebroken door.

De volwassen das schrok niet. Ze raakte niet in paniek. Maar voelde aan dat het niet een vertrouwde situatie was. Ze maakte een goed hoorbaar kort geluid. Het was een sein dat iedereen onmiddellijk terug moest komen. En snel een beetje!

De pubers reageerden ogenblikkelijk. Meteen begon het achter ons veel harder te ritselen en de zes jonge avonturiers gingen in snel tempo (opnieuw om onze stoel heen!) richting de burcht. Inmiddels waren de volwassen das en het zevende jong ook al omgedraaid en ging iedereen op de terugweg.

Behalve één jonge das. Hij of zij had geen haast om terug te gaan. "Waarom nu al weer? En we zijn nog maar eventjes buiten?". Het jong had er duidelijk geen zin in. Het bleef als laatste dier nog buiten de burcht. Halverwege de burcht en onze positie bleef het dier even stil staan en keerde toen weer om. Opnieuw in onze richting.

Vrij snel kwam het jonge dier dichterbij tot naast onze stoelen. De kop van het dier verdween onder ons camouflagezeil. En na een paar tellen weer naar buiten. Eventjes bleef het nog stil staan. Nadenkend over de geur die hij in de gevoelige neus had hangen.

"Misschien is het toch wel beter om maar de veilige burcht op te zoeken". In een iets sneller tempo verdween ook deze laatste das.

Meteen hebben we ons verwijderd van de burcht. Nog beter, nog spectaculairder zou het niet meer worden. Echte paniek hadden we niet veroorzaakt. Ik denk dat op een later moment de groep wel weer buiten is geweest. Mooi-mooi-mooi! Een avond om nooit meer te vergeten.

ivn natuur
educatie
Borger-Odoorn

't Ven

AUTEUR: JAAP DE BRUIJN

Ten westen van de N34 ter hoogte van Exloo ligt een ven-netje. Uit grondboringen is gebleken dat het tijdens de laatste ijstijd is ontstaan als pingo. Het gebied heeft een rijke fauna en flora. Er is een werkgroep die in de winter aan de slag gaat om het ven en de oevers te onderhouden. In september inventariseren we het gebied samen met Pieter Posthumus, coördinator van Landschapsbeheer Drenthe. We maken dan een onderhoudsplan voor de komende winter. Meestal betreft het het verwijderen van opslag zoals bramen en vogelkers. Soms halen we overtollige waterplanten weg.

Foto pad: ©Jos Vink

De werkgroep is dertig jaar geleden opgericht door natuurvoedingswinkel De Ieme in Borger om een geschikte biotoop voor de kamsalamander te creëren. Er zijn eiken weggehaald, zodat de bladeren het water niet meer konden verzuren. Het heeft ook geholpen dat er in de directe omgeving geen landbouw meer is. Daardoor komen er minder meststoffen in het water. Het water is nu minder zuur. Behalve de kamsalamander hebben we ook de heikikker en de zandhagedis gespot. Vorig jaar hebben we eitjes van de knoflookpad uitgezet. Dit jaar is er waarschijnlijk geluid van de padden waargenomen. We hopen dat zij zich blijvend in het ven hebben gevestigd. Een paar jaar geleden ontdekten we wat overwoekerde heidestruikjes. We hebben een flinke strook rondom de struikjes geplagd en nu is er een mooi heideveldje ontstaan. Verder is er veenmos en kleine zonnedaauw in het gebied te vinden. Door de lage waterstand zijn we dit jaar in staat om dicht bij de waterkant te werken. We halen daar de boompjes weg zodat er minder schaduw in het water valt. Het ven wordt nu ook beter zichtbaar vanaf het naburige wandelpad en vanaf onze picknicktafel van onbehandeld dennenhout.

Staat voor:

- KWALITEIT
- biologisch
- DEMETER
- ELKE DAG VERS BROOD
- VEGANISTISCH
- Regionaal
- NATUUR VLEES
- GLUTENVRIJE ARTIKELEN
- KENNIS
- VERSE SEIZOENS GROENTE & FRUIT
- Compleet assortiment

Hoofdstraat 61A | Borger | Tel. 0599-236124

De werkgroep is iedere eerste zaterdag van de maand van oktober t/m maart bezig. In november valt het samen met de landelijke natuurwerkdag. We beginnen om 9.00 uur. Er wordt gezorgd voor koffie of thee en koek en om 12.00 uur is er soep en brood. Dit wordt ter beschikking gesteld door De Ieme. Iedereen is welkom om mee te helpen. We hebben meestal een groep van tien tot twintig mensen. Gereedschap, zoals snoeischaars en spades worden beschikbaar gesteld door Landschapsbeheer Drenthe.

Als u ook eens mee wilt helpen kunt u gewoon langskomen. Verdere informatie kunt u krijgen bij Ilse Müller, e-mail: ilse.muller@tele2.nl.

Foto 'blik op 't ven' ©Jos Vink

Nestkasten en bloemenweides

AUTEUR: FRANK STOOVELAAR

Het bevorderen van de biodiversiteit is één van de doelstellingen van het IVN. In Borger-Odoorn zijn we daar al een paar jaar mee bezig. Bijvoorbeeld door de aanleg van de vlindertuin (idylle) bij het Hunebedcentrum in Borger. Ook door het overhoekenproject in Valthe. Daar zijn stukken zinloos gras omgetoverd tot bloemenweides.

Nestkasten

In samenwerking met de gemeente zijn vorig jaar 200 nestkasten uitgezet. Dit met de bedoeling om het oprukken van de eikenprocessierups op natuurlijke wijze te beugelen. 53 kasten zijn door de gemeente geplaatst aan de Stroetenweg en de Strengenweg in Borger. De overige nestkastjes zijn op de gemeentewerf uitgedeeld aan inwoners met het verzoek om ze zelf op te hangen. De gemeente heeft de geplaatste kasten in Borger in de gaten gehouden. Wat blijkt, maar liefst 49 kasten zijn bezet geweest. Vooral door koolmezen. Dat is gunstig want koolmezen eten de eikenprocessierups. De gemeente heeft dit jaar het aantal uitgebreid met 200 mezenkasten en 25 vleermuiskasten. Dit project krijgt daarmee een goed vervolg.

Foto koolmees bij nestkast: ©Lenie Doornkamp

Bloemenweides

Na het succes met de mezenkasten hebben we het project 3Bees ontwikkeld. Dit staat voor Borger-Odoorn Bevordert Biodiversiteit. In overleg met Landschapsbeheer Drenthe hebben we een eenvoudige handleiding gemaakt voor het zelf aanleggen van een bloemenweide. In onze omgeving hebben veel inwoners soms tuinen met grote stukken gazon die een zeer beperkte natuurwaarde hebben. Door een deel van dit gras te verwijderen en er bloemenzaad in te zaaien wordt de soortenrijkdom bevorderd. Zo kunnen we als tuinbezitter zelf iets doen ten gunste van de insecten. En dat is heel hard nodig. In de afgelopen 30 jaar is

Foto bloemenweide: ©Cruydtboek

zo'n 75% van de insecten verdwenen. Wat is er nu mooier dan in voorjaar en zomer een tuin te hebben die gonst van de bijen en trilt van de vlinders. Bovendien voelt de sluipwesp zich er thuis en die helpt om de eikenprocessierups in toom te houden. Om het iedereen zo makkelijk mogelijk te maken bieden we ook de mogelijkheid om via IVN Borger-Odoorn geschikt bloemenzaad te kopen. Omdat we dit als pakket bestellen krijgen we 20% korting die we aan de deelnemers kunnen doorgeven. Het zaad is biologisch geteeld en bevat inheemse soorten. Onze leverancier is de Cruydt-Hoeck in Nijeberkoop. Het succes van deze actie heeft ons verrast. Tot nu toe hebben 45 mensen voor zo'n 3800 m2 zaad besteld. Kijk van de zomer maar eens om je heen als je door onze mooie omgeving fietst of wandelt. Je zult waarschijnlijk meer bloeiende bloemen zien dan in de voorgaande jaren. Word je geïnspireerd? Dan is er goed nieuws. In juli en augustus gaan we weer bestellingen noteren voor de zaaiperiode vanaf september. Kijk voor alle informatie en praktische tips op onze website. Het project 3Bees is bedacht en wordt uitgevoerd door onze leden Lidy Kuiper, Jan Veldman en Frank Stoovelaar.

Foto klaproos: ©Jos Vink

Foto blauwborst: ©Albert Hoiting

